

PLAN PRACY I ROZKŁAD MATERIAŁU Z ETYKI dla szkoły podstawowej – klasy I–VIII

1. Założenia programu

Dokument został opracowany jako spójna, ośmioletnia ścieżka edukacji etycznej ucznia szkoły podstawowej.

Przyjęto 30 godzin etyki w każdym roku szkolnym. Program nie opiera się na jednym podręczniku – punktem wyjścia są pytania, sytuacje problemowe, doświadczenia uczniów, krótkie teksty, opowiadania, przykłady z życia społecznego oraz sytuacje charakterystyczne dla szkoły sportowej.

Najważniejszą zasadą jest stopniowanie trudności. W klasach I–III uczeń przede wszystkim rozpoznaje wartości, emocje, zasady i relacje. W klasach IV–VI uczy się uzasadniać własne stanowisko, rozpoznawać konflikty wartości i dostrzegać konsekwencje decyzji. W klasach VII–VIII przechodzi do bardziej samodzielnej refleksji nad wolnością, odpowiedzialnością, sprawiedliwością, prawami człowieka i problemami współczesnego świata.

Sport jest stałym, ale nie jedynym kontekstem programu. Wykorzystywany jest jako naturalne środowisko do rozmowy o zasadach, fair play, ambicji, współpracy, porażce, sukcesie, presji, rywalizacji, odpowiedzialności za drużynę, szacunku wobec przeciwnika i sędziego oraz granicach dopuszczalnego zachowania.

2. Główne cele

- rozwijanie umiejętności odróżniania faktów, opinii, ocen i argumentów;
- kształcenie umiejętności uzasadniania własnego stanowiska i słuchania stanowiska innych;
- poznawanie i porządkowanie wartości: szacunek, odpowiedzialność, uczciwość, odwaga, sprawiedliwość, wolność, przyjaźń, solidarność, troska;
- rozwijanie empatii oraz odpowiedzialności za własne słowa i działania;
- uczenie rozwiązywania konfliktów bez przemocy i z poszanowaniem godności drugiej osoby;
- kształcenie odporności na presję grupy i umiejętności podejmowania samodzielnych decyzji;
- rozwijanie kultury dyskusji: argumentowanie, zadawanie pytań, dopuszczanie możliwości zmiany zdania;
- kształcenie postawy fair play i odpowiedzialnego uczestnictwa w życiu zespołu sportowego i społeczności szkolnej;
- przygotowanie ucznia do refleksji nad problemami współczesnego świata, w tym nad rolą mediów, technologii i sztucznej inteligencji.

3. Stałe zasady pracy

Lekcja etyki powinna być przede wszystkim przestrzenią bezpiecznej rozmowy i samodzielnego myślenia.

W zależności od wieku nauczyciel może wykorzystywać: krąg dyskusyjny, burzę pytań, opowiadanie z dylematem, scenki, pracę w parach i grupach, ranking wartości, mapy myśli, analizę przypadku, debatę, dziennik refleksji, eksperymenty myślowe oraz zadania związane ze sportem.

Nie zakłada się jednej „poprawnej” odpowiedzi na każde pytanie etyczne. Ocenie powinien podlegać przede wszystkim udział w pracy, umiejętność uzasadniania stanowiska, słuchania innych i podejmowania refleksji – nie samo posiadanie określonego poglądu.

4. Ośmioletnia progresja

Klasa	Główny kierunek	Najważniejsze obszary
I	Ja i inni	dobro, zasady, emocje, koleżeństwo, pomoc, pierwsze doświadczenia fair play
II	Razem w grupie	szacunek, zaufanie, konflikt, współpraca, odpowiedzialność za zespół
III	Wartości	uczciwość, odwaga, przyjaźń, sprawiedliwość, sukces i porażka
IV	Zasady i wybory	normy, konsekwencje, sumienie, prawda, wolność, dylematy
V	Emocje i odpowiedzialność	empatia, presja, granice, hejt, rywalizacja, odpowiedzialność za słowo
VI	Sprawiedliwość i różnorodność	równość, dyskryminacja, stereotypy, prawa, sport i zasady fair play
VII	Wolność i odpowiedzialność	autonomia, presja, etyka sportu, media, ciało, osiągnięcia i granice
VIII	Etyka współczesnego świata	dylematy moralne, AI, środowisko, konsumpcja, prawa człowieka, własny kodeks wartości

5. Szczegółowy rozkład materiału – 30 godzin w każdym roku

Każdy blok obejmuje 6 godzin. Tematy można elastycznie przesuwac zależnie od kalendarza szkoły, wydarzeń sportowych i aktualnych potrzeb zespołu klasowego.

Klasa I

Poznajemy etykę i siebie

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Co to znaczy być dobrym człowiekiem?	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Etyka – czyli po co rozmawiamy o tym, co dobre i ważne?	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Każdy jest inny – co nas łączy?	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Moje mocne strony i to, nad czym chcę pracować	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Jak słuchać drugiego człowieka?	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Nasze zasady dobrej rozmowy	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Relacje i koleżeństwo

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Kim jest dobry kolega?	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Pomaganie – kiedy i jak pomagać?	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Dzielenie się i pożyczanie	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Słowa, które budują, i słowa, które ranią	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Przepraszam – co naprawdę znaczy?	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Zgoda po konflikcie	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Emocje i bezpieczeństwo

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Złość – czy można się złościć?	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Strach i odwaga	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Smutek i pocieszanie	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Granice – moje i cudze	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Kiedy powiedzieć dorosłemu?	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Bezpieczna zabawa i odpowiedzialność za innych	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Fair play i sport

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Po co są zasady w grze?	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Fair play – co to znaczy?	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Wygrywanie bez poniżania innych	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Przegrywanie i radzenie sobie z emocjami	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Sędzia, przeciwnik i szacunek	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Drużyna – każdy jest potrzebny	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Prawda, wybory i podsumowanie

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Czy zawsze trzeba mówić prawdę?	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Co zrobić, gdy nikt nie patrzy?	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Dobre i trudne wybory	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Czy można naprawić zły czyn?	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Mój mały kodeks dobrego kolegi	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Czego nauczyła mnie etyka?	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Klasa II

Razem jest łatwiej

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Co znaczy być częścią grupy?	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Zaufanie – jak je zdobywamy?	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Pomoc bez wyręczania	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Dlaczego warto dotrzymywać słowa?	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Wspólne zasady – po co je ustalamy?	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Czy każdy powinien mieć swoje miejsce w grupie?	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Konflikt i zgoda

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Dlaczego się kłócimy?	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Jak rozwiązać spór bez krzyku?	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Czy trzeba zawsze postawić na swoim?	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Przeprosiny i wybaczenie	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Co zrobić, gdy ktoś jest wykluczany?	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Mediator – ktoś, kto pomaga się dogadać	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Sport i współpraca

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Drużyna kontra indywidualny sukces	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Czy lepszy zawodnik może pomóc słabszemu?	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Fair play, gdy bardzo chcemy wygrać	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Radość ze zwycięstwa a szacunek dla przegranego	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Czy warto przyznać się do błędu podczas zawodów?	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Kapitan – władza czy odpowiedzialność?	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Odpowiedzialność i bezpieczeństwo

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Za co jestem odpowiedzialny?	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Bezpieczeństwo swoje i innych	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Żart, który przestaje być zabawny	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Odwaga cywilna – reagowanie, gdy komuś dzieje się krzywda	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Bezpieczeństwo w internecie – komu ufamy?	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Czy wolno nagrywać innych bez ich zgody?	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Wartości na co dzień

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Co jest dla mnie ważne?	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Uczciwość w małych sprawach	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Wdzięczność	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Życzliwość bez oczekiwania nagrody	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Czy dobro zawsze się opłaca?	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Mój kompas wartości	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Klasa III

Poznajemy wartości

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Czym jest wartość?	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Co jest ważniejsze: sukces czy przyjaźń?	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Szacunek do siebie i innych	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Odpowiedzialność za własne decyzje	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Odwaga i tchórzostwo	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Czy można mieć inne wartości niż większość?	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Przyjaźń i lojalność

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Co sprawia, że ktoś jest przyjacielem?	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Lojalność – kiedy pomaga, a kiedy szkodzi?	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Sekret i tajemnica – czy zawsze trzeba je zachować?	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Zazdrość w przyjaźni	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Czy można się przyjaźnić mimo różnic?	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Kiedy przyjaźń wymaga odwagi?	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Sprawiedliwość

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Co to znaczy być sprawiedliwym?	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Czy sprawiedliwie znaczy po równo?	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Nagroda za wysiłek czy za wynik?	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Pierwszeństwo i kolejka	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Czy każdy zasługuje na drugą szansę?	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Sprawiedliwość w drużynie	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Sukces, porażka i sport

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Co to znaczy odnieść sukces?	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Czy wynik mówi, ile jesteśmy warci?	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Porażka jako doświadczenie	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Ambicja – siła czy pułapka?	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Rywalizacja, która motywuje	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Rywalizacja, która krzywdzi	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Prawda i odpowiedzialność

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Dlaczego ludzie kłamią?	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Czy dobre kłamstwo może być dobre?	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Płotka i odpowiedzialność za słowo	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Przyznanie się do błędu	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Co znaczy być godnym zaufania?	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Mój kodeks wartości – wersja pierwsza	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Klasa IV

Czym jest etyka?

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Etyka a codzienne decyzje	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Dobro, zło i ocena czynu	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Wartość, norma, zasada – pierwsze pojęcia	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Czy intencja ma znaczenie?	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Czy skutek może usprawiedliwić działanie?	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Jak uzasadniamy własne oceny?	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Wolność i konsekwencje

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Czy wolność oznacza robienie wszystkiego?	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Wybór i konsekwencje	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Odpowiedzialność za siebie	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Odpowiedzialność za innych	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Presja grupy – czy umiem powiedzieć „nie”?	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Dylemat: co wybrać, gdy każda opcja ma koszt?	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Prawda i zaufanie

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Prawda – wartość czy obowiązek?	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Kłamstwo dla ochrony drugiej osoby	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Tajemnica, prywatność i zaufanie	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Obietnica – kiedy jesteśmy zobowiązani?	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Pomówienie i plotka	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Czy można odzyskać utracone zaufanie?	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Sport jako laboratorium etyki

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Po co sportowi reguły?	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Faul, którego sędzia nie zauważył	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Celowe oszustwo a spryt	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Szacunek dla przeciwnika	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Czy trener powinien traktować wszystkich tak samo?	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Drużyna i odpowiedzialność jednostki	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Myślenie filozoficzne

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Sokrates i sztuka zadawania pytań	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Co to znaczy „wiem”?	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Czy większość ma zawsze rację?	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Czy dobry człowiek może zrobić coś złego?	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Mały eksperyment myślowy: co byś wybrał?	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Jak prowadzić dobrą dyskusję?	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Klasa V

Emocje i charakter

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Czy emocje są dobre czy złe?	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Gniew i samokontrola	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Zazdrość – informacja czy problem?	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Wstyd i poczucie winy	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Empatia – czy można nauczyć się rozumieć innych?	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Czym jest charakter?	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Presja i granice

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Presja rówieśników	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Presja wyniku w sporcie	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Kiedy ambicja pomaga, a kiedy szkodzi?	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Moje granice i granice innych	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Żart, hejt i przemoc słowna	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Odwaga powiedzenia „stop”	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Odpowiedzialność za słowo i obraz

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Słowo ma konsekwencje	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Komentarz w internecie – czy to też odpowiedzialność?	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Udostępnianie cudzych zdjęć	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Prywatność	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Cyberprzemoc i reagowanie	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Czy anonimowość zmienia odpowiedzialność?	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Etyka rywalizacji

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Czy przeciwnik jest wrogiem?	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Zwycięstwo za wszelką cenę	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Doping i oszustwo – dlaczego to nie fair?	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Kontuzja przeciwnika – reagować czy korzystać z okazji?	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Presja rodziców, trenera i zespołu	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Co naprawdę znaczy być sportowcem?	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Trudne wybory

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Dylematy: prawda czy ochrona?	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Czy można złamać zasadę w imię dobra?	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Dobry zamiar i zły skutek	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Odpowiedzialność zbiorowa – czy jest sprawiedliwa?	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Czy zawsze trzeba wybaczyć?	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Moje wartości – co jest dla mnie naprawdę ważne?	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Klasa VI

Sprawiedliwość i równość

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Równość a sprawiedliwość	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Czy wszyscy powinni dostać tyle samo?	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Zasługi, potrzeby i szanse	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Czy przewaga jest zawsze niesprawiedliwa?	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Sprawiedliwość w ocenianiu	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Sprawiedliwość w sporcie	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Różnorodność i szacunek

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Skąd biorą się stereotypy?	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Uprzedzenie a wiedza	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Wykluczenie z grupy	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Dyskryminacja – rozpoznajemy ją	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Czy różnice nas dzielą, czy wzbogacają?	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Jak reagować na niesprawiedliwe traktowanie?	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Prawa i obowiązki

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Po co ludziom prawa?	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Prawo a moralność – czy to to samo?	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Prawo do bezpieczeństwa	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Prawo do prywatności	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Obowiązki wobec wspólnoty	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Czy wolno sprzeciwić się niesprawiedliwej zasadzie?	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Sport, ciało i osiągnięcia

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Czy sportowiec jest oceniany tylko przez wynik?	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Presja wyglądu i sprawności	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Kontuzja i odpowiedzialność	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Doping jako problem etyczny	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Granice poświęcenia dla wyniku	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Czy trener i zawodnik mają takie same obowiązki?	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Filozofowie i dylematy

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Arystoteles i idea umiaru	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Czy cnota może być ćwiczona jak umiejętność?	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Utilitaryzm: największe dobro dla największej liczby	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Czy większość może skrzywdzić jednostkę?	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Dylemat wagonika – pierwsze spotkanie	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Jak rozmawiać o sprawach, w których nie ma łatwej odpowiedzi?	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Klasa VII

Wolność

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Czym jest wolność?	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Wolność wyboru a wpływ innych	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Presja sukcesu	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Czy media społecznościowe ograniczają wolność?	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Granice wolności słowa	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Wolność i odpowiedzialność	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Odpowiedzialność za siebie

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Kim jestem poza wynikiem?	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Samodyscyplina a przymus	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Nawyki i charakter	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Ryzyko – kiedy jest rozsądne?	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Odpowiedzialność za własne ciało	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Czy można wymagać od siebie zbyt wiele?	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Etyka sportu

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Doping – oszustwo wobec kogo?	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Technologia poprawiająca wynik – gdzie jest granica?	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Kontuzje a presja startu	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Fair play, gdy stawką jest kariera	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Pieniądze w sporcie	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Czy idol sportowy ma większą odpowiedzialność niż inni?	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Media i cyfrowy świat

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Algorytmy – czy wybieramy sami?	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Bańki informacyjne	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Fake news i odpowiedzialność	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Influencer – autorytet czy reklama?	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	AI i odpowiedzialność za treść	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Czy wszystko, co można opublikować, powinno być opublikowane?	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Dylematy moralne

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Czy cel uświęca środki?	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Czy dobre intencje wystarczą?	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Odpowiedzialność za zaniechanie	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Lojalność wobec przyjaciela kontra sprawiedliwość	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Czy można poświęcić jednostkę dla grupy?	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Debata: czy moralność potrzebuje zasad?	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Klasa VIII

Etyka i dojrzałość

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Po co człowiekowi etyka?	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Wartości, normy, sumienie i odpowiedzialność	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Czy istnieją uniwersalne zasady moralne?	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Relatywizm – czy wszystko zależy od sytuacji?	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Jak budować własne stanowisko?	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Mój sposób podejmowania decyzji	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Człowiek, wolność i godność

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Godność człowieka	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Wolność i odpowiedzialność	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Prawo do prywatności	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Granice ingerowania w życie innych	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Autonomia i presja społeczna	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Czy człowiek może być środkiem do celu?	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Sprawiedliwość i wspólnota

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Równość szans	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Dyskryminacja i wykluczenie	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Odpowiedzialność za słabszych	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Konflikt interesu jednostki i grupy	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Czy sprawiedliwe społeczeństwo jest możliwe?	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Sport jako model wspólnoty i rywalizacji	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Etyka współczesnego świata

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Sztuczna inteligencja – kto odpowiada za decyzję maszyny?	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Media społecznościowe i odpowiedzialność	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Ekologia i odpowiedzialność za przyszłe pokolenia	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Konsumpcja – ile naprawdę potrzebujemy?	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Pieniądze, reklama i manipulacja	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Czy postęp techniczny zawsze oznacza postęp człowieka?	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

Dojrzałe decyzje i podsumowanie

Godz.	Temat lekcji	Główne cele / umiejętności	Proponowany sposób pracy
1	Dylemat moralny – jak analizować problem krok po kroku?	rozpoznaje pojęcia, formułuje własne pytania	rozmowa kierowana / krąg
2	Czy można mieć rację i jednocześnie krzywdzić innych?	uzasadnia stanowisko, słucha innych	praca w parach / mapa myśli
3	Najtrudniejsze wybory sportowca	rozpoznaje konsekwencje, dostrzega perspektywę drugiej osoby	studium przypadku / scenka
4	Moje wartości a wartości grupy	analizuje sytuację problemową, porównuje rozwiązania	dyskusja / ranking
5	Mój kodeks etyczny na dalszą drogę	argumentuje, ocenia działanie i jego skutki	dylemat / debata
6	Osiem lat pytań – czego nauczyła mnie etyka?	formułuje wniosek, dokonuje refleksji nad sobą	refleksja pisemna / podsumowanie

6. Powtarzające się obszary bezpieczeństwa

Bezpieczeństwo nie jest osobnym, oderwanym przedmiotem. Pojawia się regularnie jako problem etyczny: bezpieczeństwo fizyczne, emocjonalne, społeczne i cyfrowe.

W klasach I–III akcent pada na reagowanie na krzywdę, granice i proszenie o pomoc. W IV–VI dochodzą prywatność, cyberprzemoc, odpowiedzialność za słowo, wykluczenie i presja grupy. W VII–VIII uczniowie analizują odpowiedzialność za publikowane treści, manipulację, cyfrową autonomię oraz granice wolności.

7. Sport jako stały kontekst wychowania etycznego

- fair play jako praktyczne ćwiczenie uczciwości i szacunku;
- rywalizacja jako okazja do rozmowy o emocjach, ambicji i granicach;
- porażka jako doświadczenie, które nie odbiera człowiekowi wartości;
- sukces jako sytuacja wymagająca odpowiedzialności i pokory;
- drużyna jako przestrzeń współpracy, lojalności i odpowiedzialności za innych;
- relacja zawodnik–trener jako przykład zaufania, autorytetu i granic;
- doping, oszustwo i manipulowanie wynikiem jako dylematy moralne;
- kontuzje, presja startu i poświęcenie jako problemy związane z odpowiedzialnością za własne ciało;
- technologia, pieniądze, reklama i profesjonalizacja sportu jako tematy dla starszych uczniów.

8. Metody i formy pracy

Rekomendowane: dyskusja filozoficzna, dialog socratejski w uproszczonej formie, analiza przypadku, dylemat moralny, scenki, debata, praca projektowa, ranking wartości, mapa argumentów, praca z krótkim tekstem, dziennik refleksji, portfolio ucznia, zadania odnoszące się do sytuacji sportowych oraz rozmowa podsumowująca.

9. Ocenianie

W etyce warto unikać oceniania samego światopoglądu ucznia. Podstawą oceny mogą być: aktywność, przygotowanie do zajęć, kultura dyskusji, umiejętność uzasadniania stanowiska, słuchanie innych, dostrzeganie różnych perspektyw, samodzielna refleksja oraz wykonywanie zadań i projektów.

Szczególnie ważne jest, aby uczeń wiedział, że zmiana zdania pod wpływem dobrego argumentu nie jest porażką, lecz oznaką dojrzałego myślenia.

10. Podsumowanie założenia ośmioletniego

Po ukończeniu szkoły podstawowej uczeń powinien nie tylko znać podstawowe pojęcia etyczne, ale przede wszystkim potrafić zatrzymać się przed trudną decyzją, nazwać problem, rozpoznać wartości pozostające w konflikcie, przewidzieć konsekwencje, wysłuchać innych i uzasadnić własne stanowisko.

Celem programu jest więc przejście od pytania „Czy wolno?” do dojrzałego pytania: „Dlaczego uważam, że powinienem tak postąpić – i czy potrafię wziąć odpowiedzialność za ten wybór?”